

ПРО НАУКОВУ ТА НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ У 2018-2022 РОКАХ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

За результатами наукової доповіді на засіданні Президії НАПН України 22 грудня 2022 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4238>

ТОПУЗОВ

Олег Михайлович

доктор педагогічних наук,
професор, дійсний член
(академік) НАПН України,
віцепрезидент Національної
академії педагогічних наук
України, м. Київ, Україна

Анотація. У доповіді представлено результати наукової та науково-організаційної діяльності Інституту педагогіки НАПН України за 2018-2022 рр. За цей період завершено 31 наукове дослідження (6 фундаментальних та 25 прикладних), триває виконання 19 досліджень. Одержано низку вагомих наукових результатів, які збагатили освітню теорію та практику.

Розроблено дидактико-методичне забезпечення навчання молодших школярів відповідно до концепції Нової української школи; нові методики компетентнісно орієнтованого навчання низки предметів на різних ступенях повної загальної середньої освіти; запропоновано технології дослідницького навчання та розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії; організації проектної діяльності ліцеїстів у процесі навчання математики; оцінювання навчальних досягнень здобувачів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання; обґрунтовано теорії формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантного та варіативного складників, а також державно-громадського управління активними освітніми системами; досліджено тенденції трансформації освітнього процесу в Україні і ЄС в умовах пандемії COVID-19; формування змістового й технологічного компонентів освітнього середовища гімназії з урахуванням особливостей дистанційної освіти та змішаного навчання; децентралізації управління опорними закладами освіти в умовах освітнього округу й ОТГ.

Позитивною особливістю наукової діяльності Інституту є оперативне реагування на потреби та запити освітньої практики. За участі вчених Інституту створено Державні стандарти початкової та базової середньої освіти, відповідні Типові освітні програми для 1–2, 3–4 та 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. Зроблено вагомий внесок у теорію і практику підручникотворення. Упродовж 2018–2022 рр. наукові працівники Інституту створили 132 нові підручники для різних рівнів загальної середньої освіти.

Науковий потенціал (154 наукові співробітники, з яких 43 доктори й 71 кандидат наук, 6 дійсних членів і 3 члени-кореспонденти НАПН України) та доцільна структура Інституту дають змогу всебічно охоплювати та фахово розв'язувати актуальні проблеми теорії і практики цього рівня освіти. Науковий доробок Інституту за 2018–2022 рр. оприлюднено у понад 6,3 тис. публікаціях, серед яких 39 монографій, 67 збірників наукових праць, 240 навчальних, методичних та практичних посібників, 132 підручники, 90 освітніх і навчальних програм, 716 статей у фахових виданнях.

Ключові слова: Інститут педагогіки НАПН України; загальна середня освіта; науково-методичне забезпечення; стандарти, освітні програми.

Згідно зі статутними завданнями Інститут педагогіки НАПН України здійснює наукові дослідження в галузі освіти і педагогіки, спрямовані на теоретико-методологічне й науково-методичне забезпечення функціонування та розвитку системи загальної середньої освіти (Топузов, 2022).

З 24 лютого 2022 року ці завдання доповнила низка нових пріоритетів, пов'язаних із подоланням викликів, що постали перед освітою і наукою України в умовах війни (Топузов та ін., 2022). Нині вчені Інституту активно включилися в науково-методичний супровід навчання в надзвичайній ситуації. Вони проводять онлайн-уроки, розробляють навчальні й методичні матеріали для дистанційного навчання, моніторять освітні втрати й розробляють рекомендації з їх компенсації, надають допомогу в організації освітнього процесу українських учнів за кордоном, пропонують зміни в нормативні документи й розробляють нові щодо безпеки й збереження життя, співпрацюють із міжнародними науковими й освітніми організаціями в інформаційному протистоянні російській агресії.

Підготовлено та опубліковано: статтю «Освітньо-науковий фронт: діяльність Інституту педагогіки НАПН України в умовах воєнного стану» (Локшина та ін., 2022; Топузов & Засекіна, 2022).

Вчені відділу дидактики провели цикл Всеукраїнських науково-практичних вебінарів «Компенсація освітніх втрат у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення» (жовтень-листопад-грудень) м. Київ, Україна.

Науково-дослідну роботу в Інституті здійснюють в 17 наукових відділах, де працюють 158 вчених. У складі науковців Інституту – 6 дійсних членів та 3 члени-кореспонденти НАПН України, 44 доктори і 74 кандидати наук. Мають

звання «Заслужений працівник науки і техніки України», «Заслужений працівник освіти України» 19 учених. Підвищують кваліфікацію в докторантурі 4 та в аспірантурі 3 наукових працівники Інституту. Упродовж п'яти років кількість докторів наук зросла з 19 % у 2017 р. до 28 % у 2022 р. Середній вік працівників установи знизився: з 57 років у 2017 р. до 52 у 2022 р.

У звітному періоді вчені Інституту здійснювали наукові дослідження за галузевою тематикою за такими основними напрямками:

- «Філософія освіти. Методологія, теорія, історія освіти і педагогіки»,
- «Розвиток світової і національних освітніх систем»,
- «Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище»,
- «Педагогіка і психологія освітнього процесу»,
- «Формування змісту освіти різних її складників»,
- «Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта»,
- «Управління та економіка освіти».

Окрім того, виконували дослідження з проблем розвитку освіти, що потребують невідкладного розгляду та для підтримки молодих учених.

Упродовж 2018–2022 рр. в Інституті виконувалося 50 наукових досліджень, з них 10 фундамен-

тальних та 40 прикладних. З метою оперативного реагування на суспільні запити та забезпечення розв'язання актуальних питань освітньої практики збільшено кількість прикладних наукових досліджень, з яких у 2022 р. 80 %, що на 14 % більше в порівнянні з 2017 р.

Успішно завершено 31 наукове дослідження (з них 6 фундаментальних та 25 прикладних), триває виконання 19 досліджень. Планові дослідження виконуються своєчасно, їх результати мають наукову новизну та спрямованість на теоретико-методологічне обґрунтування та розроблення практичних механізмів розв'язання актуальних проблем сучасної педагогічної науки та освітньої практики.

Наукові результати фундаментальних досліджень, завершених у 2018-2022 роках

Рік завершення	Концепції	Тенденції	Моделі	Критерії	Інше
2018			3	1	1
2020	2	7	14	2	14
2021		1			
Всього	2	8	17	3	15

Процес виконання та результати досліджень систематично обговорюють на засіданнях Вченої ради Інституту, а також розглядають експерти Науково-експертної та Науково-методичної рад. Продукцію, підготовлену в процесі виконання досліджень, оприлюднено на сайті Інституту педагогіки та в Електронній бібліотеці НАПН України. Результати досліджень упроваджено в масову шкільну практику.

Наукові результати прикладних досліджень, завершених у 2018-2022 роках

Рік завершення	Стандарти	Програми	Методики	Технології	Методи розв'язання визначених проблем	Способи розв'язання визначених проблем	Інше
2018							
2019	1	2	7	7	10	10	3
2020		10	18	14	10	10	5
2021		7	3	1		1	5
2022							
Всього	1	19	28	22	20	21	13

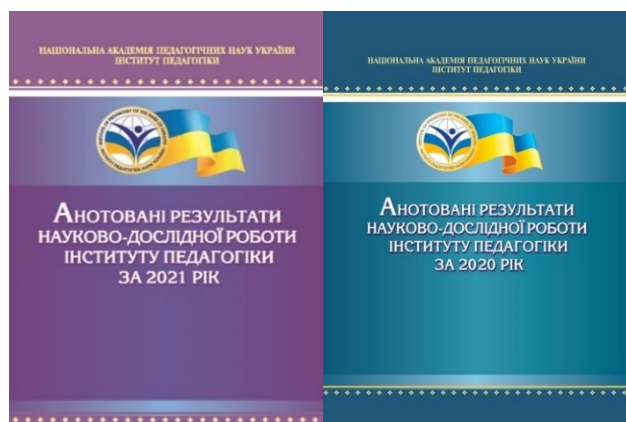
На засіданні Президії НАПН України заслуховувалися та отримали позитивну оцінку результати досліджень проблем науково-методичного забезпечення природничо-математичної освіти в старшій школі, теорії й технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як

активними соціально-педагогічними системами (2018 р.); тенденцій розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї, компетентнісно орієнтованої мовно-літературної освіти в ліцеї; методики навчання історії і громадянської освіти в гімназії та ліцеї (2021 р.).

У процесі завершених досліджень розроблено та впроваджено: 2 концепції, 19 програм, 28 методик, 17 моделей, 22 технології.

Усі результати наукових досліджень щорічно оприлюднюються в збірниках анотованих результатів науково-дослідної роботи Інституту педагогіки (Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. (2022).

Наукові звіти – на сайті Інституту.

До *найвагоміших результатів*, отриманих за завершеними науковими дослідженнями, необхідно віднести такі:

– *зміст початкової освіти*, реалізований у Типових освітніх програмах для 1–2 і 3–4 класів, затверджених МОН України та впроваджених у масову освітню практику;

– *дидактико-методичне забезпечення компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів* відповідно до Концепції Нової української школи (підручники для 1–4 класів за мовно-літературною, математичною, природничою освітніми галузями; інноваційні методики: навчання математики в початковій школі, формування навички читання у молодших школярів, здійснення контролю й оцінювання результатів навчання учнів початкової школи);

– *цілісне дидактичне забезпечення навчання на адаптаційному циклі базової середньої освіти*, що містить модельні навчальні програми та підручники з 15 шкільних навчальних предметів/інтегрованих курсів та охоплює всі освітні компоненти типового навчального плану для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти;

– *теорії*: формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантного та варіативного складників; державно-громадського управління активними освітніми системами;

– *концепції*: дидактичної системи реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання; навчально-методичного забезпечення реалізації варіативного складника змісту профільного навчання біології, географії, хімії, технологій; економічної освіти в гімназії і ліцеї;

– *тенденції*: змін в організації освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах пандемії COVID-19; формування змістового та технологічного компонентів освітнього середовища гімназії з урахуванням особливостей дистанційної освіти та змішаного навчання; реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання; децентралізації управління опорними закладами освіти в умовах освітнього округу та об'єднаної територіальної громади;

– *методики компетентнісно орієнтованого навчання*: української мови та літератури, історії і громадянської освіти, математики, інформатики, формування наукової картини світу на основі інтеграції знань про природу учнів ліцею; фізики, хімії, біології, технології учнів гімназії; іноземних мов учнів 1–6 класів; української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних менших; здійснення державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії;

– *технології*: дослідницького навчання та розвитку критичного мислення учнів ліцею на уроках історії; організації дослідницької та проектної діяльності учнів ліцею у процесі навчання математики; навчання учнів розв'язувати математичні задачі підвищеного рівня складності; оцінювання навчальних досягнень здобувачів загальної середньої освіти в умовах дистанційного навчання; проектування змісту спецкурсів для профільного навчання технологій у професійному ліцеї.

Починаючи із 2018 р., зусилля вчених Інституту були спрямовані на реалізацію положень нового Закону України «Про освіту» (Закон України, 2017), Концепції Нової української школи (Кабінет Міністрів України, 2017), створення для цього відповідної нормативної та дидактико-методичної бази.

Для *початкової школи* за активної участі науковців Інституту розроблено *новий Державний стандарт початкової освіти*. Уперше запропо-

новано й обґрунтовано педагогічну модель випускника початкової школи в сукупності компетентностей і наскрізних умінь, якими він має оволодіти, як орієнтир і основу для добору та структурування змісту початкової освіти (Онопрінко, 2020).

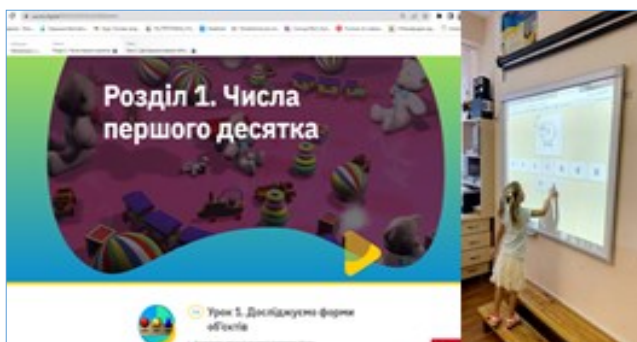
Під керівництвом акад. О.Я. Савченко створено *Типові освітні програми для 1–2 і 3–4 класів закладів загальної середньої освіти*, які конкретизують зміст початкової освіти та вимоги до результатів навчання молодших школярів. Згідно з даними загальнодержавного дослідження процесу впровадження Концепції Нової української школи в закладах загальної середньої освіти, проведеного Інститутом освітньої аналітики МОН України, за цими програмами працюють понад 55 % учителів початкової школи та понад 60 % учнів початкової школи України.

За оцінкою вчителів перших класів, освітні результати першокласників, які навчалися за типовою освітньою програмою НУШ-1, *вищі у середньому на 14,6%* за результати учнів, які навчалися за альтернативною програмою НУШ-2.

Розроблено дидактико-методичне забезпечення початкової освіти, що містить: комплекти підручників і посібників, методичні рекомендації з організації освітнього процесу, діагностування, перевірки й оцінювання навчальних результатів молодших школярів. Налагоджено систему методичної допомоги та взаємодії з учасниками освітнього процесу щодо моніторингу ефективності запропонованого дидактико-методичного забезпечення.

Учені Інституту оперативно реагують на виклики, зумовлені пандемією COVID та умовами воєнного стану. Зокрема, внесено зміни до Типових освітніх програм початкової школи в контексті забезпечення безпекового середовища, протидії антиукраїнській пропаганді. Здійснено низку заходів із методичної підтримки онлайн-навчання: участь у проєкті «Всеукраїнська школа онлайн» з розроблення мобільного застосунку для навчання учнів математики в умовах воєнного стану «Вивчаю – не чекаю», розроблення методичних матеріалів для дистанційного навчання – зокрема електронних підручників з математики, курсу «Я досліджую світ».

Наукові пошуки вчених Інституту підпорядковані забезпеченню цілісності загальної середньої освіти, наступності між її рівнями. За їхньої активної участі створено Державний стандарт базової середньої освіти, а також Типову освітню програму для 5–9 класів.

Два роки тому було започатковано інноваційний проєкт, що передбачає створення на єдиних концептуальних засадах дидактичної системи реалізації нового змісту базової середньої освіти [Ляшенко & Топузов, 2021; Топузов & Засекина,

2021; Топузов & Засекина, 2022). Ідеться про розроблення силами вчених комплекту модельних навчальних програм практично з усіх предметів навчального плану цього рівня освіти, підготовку відповідних підручників, методичних посібників для вчителів, навчальних посібників для учнів. Нині триває підготовка й апробація подібного комплекту для 6 класу.

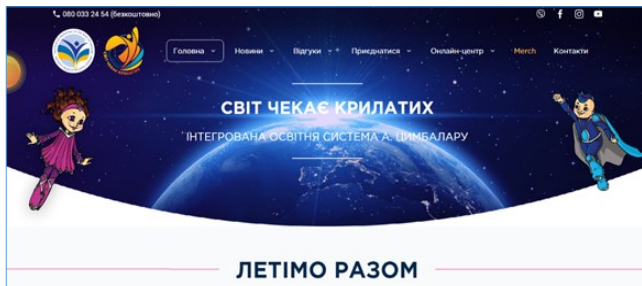

Особливістю реалізації цієї системи є те, що науковці Інституту не лише розробляють навчально-методичне забезпечення, а безпосередньо апробують його в освітньому процесі пілотних закладів освіти. У 5–6 класах працюють доктори і кандидати наук – Т.М. Засекина, Д.В. Васильєва, О.В. Коршунова, Ю.Б. Малієнко та інші, які передають власний досвід. Це постійно діючий семінар для вчителів, курси підвищення кваліфікації, які вже закінчили понад 30 тис. педагогів, а також вебінари, майстер-класи, опитування, діагностувальні роботи та інші заходи, які здійснювалися у межах пілотного проєкту всеукраїнського рівня.

У Законі України «Про повну середню освіту» передбачено можливість різних підходів до організації освітнього процесу, автономія закладів у їх виборі. У зв'язку з цим науковці працівники Інститу-

ту розробили та реалізують інноваційні освітні проекти «Світ чекає крилатих» для початкової школи та «Ліга крилатих» – для базової, спрямовані на формування нового освітнього середовища, що максимально сприяє формуванню індивідуальних освітніх траєкторій учнів (Закон України, 2020).

Не залишено поза увагою й профільну освіту, яка поки що здійснюється за старим освітнім стандартом. За участі вчених Інституту створено всі навчальні програми рівня стандарту та профільного рівня, запропоновано низку методик компетентісно орієнтованого навчання, підготовлено ряд підручників і посібників з навчальних предметів і курсів.

Такий результат зумовлений випереджальним характером наукових досліджень, що здійснюються в Інституті.

Усього за звітний період наукові здобутки висвітлено у *понад 6 тис. публікаціях*. Серед них: 39 монографій, 67 збірників наукових праць, 240 навчальних, методичних та практичних посібників, 132 підручники, 90 освітніх і навчальних програм, 716 статей у фахових виданнях. Водночас варто відзначити значний приріст у кількості публікацій у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах Scopus та / або Web of Science. Якщо на кінець 2017 р. їх було лише 3, то зараз їх уже 167!

Нині всі наукові працівники мають профілі в Google Scholar, 17 – у Scopus та 44 – у Publons. За

Види продукції	2018	2019	2020	2021	2022	Усього
Монографії	11	8	9	10	1	39
Розділи монографій	3	11	8	10	10	42
Концепції	2	1	1	–	2	6
Збірники наукових праць	8	23	14	17	13	67
Методичні посібники	20	10	10	11	5	56
Методичні рекомендації	12	5	5	5	5	32
Практичні посібники	–	4	2	1	2	9
Освітні навчальні програми	9	19	12	28	22	90
Підручники	35	36	24	21	16	132
Навчальні посібники	21	32	36	46	40	175
Довідкова продукція	4	10	12	10	9	45
Статті у фахових виданнях	159	170	155	121	115	720
Матеріали та тези конференцій в Україні	306	975	902	782	540	3505
Матеріали та тези конференцій за кордоном	56	120	156	158	107	597
Статті, індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection	3	32	40	47	45	167
Статті у виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах	182	168	164	82	61	657
Усього	831	1624	1550	1349	993	6339

даними Google Scholar індекси бібліографічних посилань наукового колективу Інституту за звітний період зросли. Загальний індекс Гірша становить 67 (порівняно з 44 у 2017 р.), 10-індекс – становить 501 (у 2017 р. – 290). До рейтингу вчених НАПН України, індекс яких ≥ 20 , входять 7 учених Інституту.

Науковий доробок працівників усіх структурних підрозділів Інституту представлено в Елект-

ронній бібліотеці НАПН України. За звітний період до неї внесено понад 5,8 тис. ресурсів (всього представлено більше 7,9 тис. ресурсів, що складає 28,0 % від загальної кількості ресурсів бібліотеки – понад 28 тис.).

Наведені показники – це результат виконання постанови Президії НАПН України за результатами розгляду діяльності установи у 2013–2017 рр. Наступний пункт постанови наголошував на активізації участі вчених Інституту у вітчизняних та міжнародних наукових проєктах. Відтак, розширено міжнародну наукову співпрацю Інституту. Останніми роками вчені брали і беруть участь у реалізації 4 міжнародних наукових проєктів, спільно із зарубіжними партнерами організували та проводили міжнародні конференції й семінари, широким є представництво наукових працівників Інституту в редколегіях зарубіжних наукових видань.

У 2020 р. розпочато проєкт «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів», який дасть змогу дослідити досвід країн ЄС, що були найуспішнішими за результатами міжнародного порівняльного дослідження PISA–2018 і використати його для поліпшення освітньої підготовки українських школярів.

У 2022 р. розпочато українсько-латвійський проєкт «Мережева система підтримки для педагогів, спрямована на зниження рівня тривожності в дітей у регіонах, що постраждали від війни». За результатами роботи українсько-латвійської команди експертів проєкту створено веб-сайт «Долаємо стрес разом: учителі – учні – батьки!», де розміщено описи елементів запропонованих психолого-дидактичних впливів (у тому числі приклади відповідних практик).

Починаючи з 2020 р. Інститут педагогіки НАПН України спільно із Клайпедським університетом (Литва), Ризьким університетом імені Паула Стради-

ня (Латвія), Белостокським технічним університетом (Республіка Польща) був співорганізатором щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Суспільство. Інтеграція. Освіта», яку організовує Резекненська академія технологій (Резекне, Латвія).

Вчені відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури беруть участь в міжнародних проєктах щодо розвитку мов національних меншин, зокрема Міжнародному освітньому проєкті «Єврейська веселка: професійний розвиток, комунікація, мова та культура в єврейській освіті» у закладах освіти з єврейським етнокультурним компонентом, а також у проєкті «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів та мов меншин в Україні» за ініціативи та підтримки Міністерства освіти і науки України спільно з Радою Європи. Упродовж 2022 р. наукові працівники Інституту педагогіки брали участь у Всеукраїнському експерименті з багатомовної освіти, співорганізаторами якого були МОН України та офіс Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин і презентували Концепцію багатомовної освіти в Україні – як альтернативну можливу відповідь на виклики часу.

Захист національних меншин, в тому числі Ромів, та мов меншин в Україні

ПРОЄКТ "ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН, ВКЛЮЧАЮЧИ РОМІВ ТА МОВИ МЕНШИН В УКРАЇНІ"

Рада Європи (РЄ) продовжує підтримувати держави-члени у імплементації європейських стандартів прав людини на національному рівні шляхом перегляду законодавства, розвитку потенціалу та обміну найкращими практиками.

Рада Європи здійснює свій внесок у цей процес, реалізуючи проєкт "Захист національних меншин, включаючи ромів та мов меншин в Україні". Проєкт розпочався у березні 2018 року та є частиною Плану дій Ради Європи для України на 2018-2021 роки.

КОНТАКТИ ПРОЄКТУ

Департамент антидискримінації та Команда ромів та мандивніків

Офіс Ради Європи в Україні
вул. Іллінська 8, під'їзд 7, 04070 Київ, Україна
тел.: + 380 44 425 60 01
факс: +380 44 425 02 62 (внт. 160, 164)

kyiv@coe.int

Координаторка проєкту:
Анета Вітвіцка
Aneta.Witwicka@coe.int
тел +38 (0) 88 41 31 20

Земфіра Кондур (Київ)
Старша спеціалістка проєкту
Zemfira.Kondur@coe.int
Tel: +38 (0) 44 425 02 62 / +38 (0) 44 425 01 01 (внт. 164)

новини

Діяльність проєкту «Посилення захисту національних меншин, включаючи ромів, та мов меншин в Україні»

СТРАСБУРГ, Франція | 11 листопада 2022

7 листопада 2022 року, в рамках візиту до Ради Європи (Страсбург, Франція) Першого заступника...

На особливу увагу заслуговує робота науковців як членів редакційних колегій наукових періодичних видань, у тому числі й зарубіжних, зокре-

ма тих, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та / або Web of Science Core Collection. Нині вчені Інституту входять до складу редакційних колегій десяти таких видань.

Істотне місце в діяльності Інституту посідає *експертно-аналітична робота*. В Інституті започатковано серію *збірок аналітичних матеріалів*, в яких висвітлюються актуальні проблеми загальної середньої освіти (Топузов, 2021; Топузов, 2021b).

Однією з ефективних форм наукової роботи Інституту є організація та проведення масових науково-практичних заходів. Інститут є організатором і співорганізатором *10 щорічних масових науково-практичних заходів*, які є унікальними майданчиками обговорення результатів виконаних досліджень, актуальних проблем освіти та педагогічної науки. Істотну роль у цьому відіграють щорічні міжнародні та всеукраїнські науково-практичні конференції *«Проблеми сучасного підручника»*, *«Педагогічна компаративістика»*, *«Історія та філософія освіти в незалежній Україні»*. А започаткована співробітниками Інституту всеукраїнська серпнева веб-конференція *«Учені НАПН України – українським учителям»* об'єднує освітянську спільноту та вчених нашої Академії.

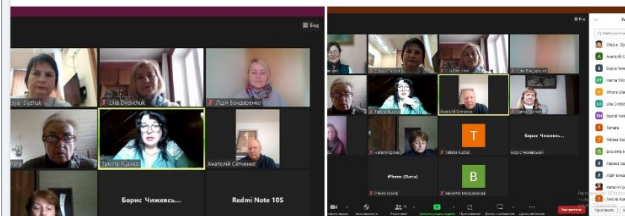

Започатковано нові заходи: *«Світ дидактики: дидактика в сучасному світі»*, *«Музейна педагогіка в науковій освіті»*, *«Україно моя вишивана»*.

Варто відзначити й заходи, присвячені пам'яті

ВОЛОШІНСЬКІ ЧИТАННЯ - 2022

Завершується складний 2022 рік. Час, коли щодень проживаємо тут і тепер, коли живемо вірою у переможне майбутнє й не забуваємо традицій, пам'ятаємо мудрі настанови своїх учителів. Для всіх українських учених, хто ступив на шлях досліджень у царині методики навчання літератури, таким учителем і духовним натхненником була Ніла Йосипівна Волошина (1940-2010). 8 грудня 2022 відбулася ювілейна всеукраїнська науково-практична конференція «Х Волошинські ч... Показати більше...

видатних науковців *«Волошинські читання»* - пам'яті Ніли Волошиної, *всеукраїнські педагогічні читання пам'яті О.Я. Савченко*, *круглий стіл пам'яті О. Біляєва*.

Пам'яті видатних учених в Інституті педагогіки започатковано відкритий Всеукраїнський конкурс на здобуття іменних премій (Олександра Біляєва, Олександра Бугайова, Ніни Буринської, Семена Гончаренка, Якова Мамонтова, Михайла Откаленка, Василя Помогайби).

До 95-річчя Інституту, що відзначався у 2021 р. спільно із Педагогічним музеєм України, започатковано віртуальну виставку історичних фотографій Інституту.

ВІРТУАЛЬНА ВИСТАВКА ІСТОРИЧНИХ ФОТОПОРТРЕТІВ ДО 95-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ

Стабільність у ефективності – так можна окреслити результати діяльності наукових колективів Інституту. Сподіваємось, що вони сприятимуть випереджальному розвитку педагогічної науки в Україні, збагаченню новими ідеями, концепціями, теоріями, методиками навчання та

розвитку учнів, підвищенню результативності освітнього процесу, інтеграції нашої освіти і науки до міжнародного освітньо-наукового простору.

Перспективи розвитку Інституту вбачаємо в:

– зосередженні зусиль на системному науково-методичному супроводі компетентісно орієнтованого навчання в закладах загальної середньої освіти України в контексті її світоглядно-змістового, дидактико-процесуального, кадрового, управлінського, нормативного, техніко-технологічного компонентів як цілісної системи трансформації вітчизняної освіти в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану та у післявоєнний період;

– цілеспрямованому системному розвитку цифрової компетентності наукових працівників задля ефективного використання ними можливостей цифрових засобів у наукових дослідженнях;

– розширенні фундаментальних і прикладних досліджень з проблем безпекового освітнього середовища, музейної та цифрової педагогіки, STEM-освіти, суб'єктної взаємодії в безпековому інформаційно-освітньому середовищі, реалізації е-навчання та е-державно-громадського управління;

– подальшому розвитку наукових шкіл, залученні молодих науковців до розвитку славних традицій Інституту педагогіки НАПН України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. (2022). Київ : Педагогічна думка.
- Закон України «Про повну загальну середню освіту». (2020, 16 січня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
- Закон України «Про освіту». (2017, 5 вересня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Кабінет Міністрів України. (2017, 13 грудня). Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (903-р). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/903-2017-p>
- Локшина О., Глушко О., Джурило А., Кравченко С., Максименко О., Никольська Н., & Шпарик О. *Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти* : оглядове видання (О. Топузов, О. Локшина, ред.) Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55>
- Ляшенко, О., & Топузов, О. (2021). Науковий супровід модернізації змісту базової середньої освіти: проблеми і виклики. *Український педагогічний журнал*, 4. 29–36. <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/247/199>
- Онопрієнко, О.В. (2020). Про діяльність відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України щодо реалізації Державного стандарту початкової освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(1). 1-4. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-8-2>
- Топузов, О.М. (ред.). (2022) *Наукова та науково-організаційна діяльність Інституту педагогіки НАПН України у 2018–2022 роках* : довідкове видання. Київ: Педагогічна думка, 2022. 88 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-644-620-9-2022>
- Топузов, О.М., & Засекіна, Т.М. (2021). Науково-методичний супровід нової української школи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 3(2). 1-7. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-17-13>
- Топузов, О.М., & Засекіна, Т.М. (2022). Комплект підручників авторських колективів Інституту педагогіки НАПН України для учнів 5-х класів за новим державним стандартом базової середньої освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 1(4). 1–9. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4140>
- Топузов, О.М., & Засекіна, Т.М. (ред.). (2022). *Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: методичний порадник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового навчального року* : методичні рекомендації. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022. DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-983-360-0-2022-70>
- Топузов, О.М. (ред.). (2021а). *Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи*. Аналітико-методичні матеріали (М.В. Головка, укл.). Київ : Педагогічна думка. <https://bit.ly/3Y1tpAI>
- Топузов, О.М. (ред.). (2021б). *Стан шляхи підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти в Україні*. Аналітичні матеріали. укл. (М.В. Головка, укл.). Київ. <https://bit.ly/3Em3N4X>
- Топузов, О.М., Засекіна, Т.М., Головка, М.В., & Калініна, Л.М. (2022). Освітньо-науковий фронт: діяльність Інституту педагогіки НАПН України в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4145>

ON SCIENTIFIC AND ORGANIZATIONAL ACTIVITIES OF THE INSTITUTE OF PEDAGOGY OF THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE IN 2018-2022 AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT

According to the results of scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, December 22, 2022

Oleh Topuzov

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Vice-President, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The report presents the results of scientific and organizational activities of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine for 2018-2022. During this period, 31 scientific studies (6 fundamental and 25 applied) were completed, and 19 studies are still being carried out. A number of significant scientific results were obtained that enriched educational theory and practice .*

Didactic and methodological support of Primary School Education in accordance with the concept of the New Ukrainian School was developed; new methods of competence-oriented teaching of a number of subjects at different stages of Complete General Secondary Education; technologies of research training and development of critical thinking of Lyceum students in History lessons were proposed; organization of project activities of Lyceum students in the process of teaching Mathematics; assessment of academic achievements of applicants for General Secondary Education in the conditions of distance learning were proposed; the theories of formation of the content of specialized training in the unity of its invariant and variable components, as well as state and public management of active educational systems are substantiated; the trends of transformation of the educational process in Ukraine and the EU in the context of the COVID-19 pandemic are studied; the formation of the content and technological components of the educational environment of the Gymnasium, taking into account the peculiarities of distance education and mixed learning; the decentralization of management of reference Educational Institutions in the conditions of the Educational District and Local Government are studied.

A positive feature of the Institute's scientific activity is its prompt response to the needs and requests of educational practice. With the participation of scientists of the Institute, state standards of Primary and Basic Secondary Education, corresponding Standard Educational Programs for grades 1-2, 3-4 and 5-9 of General Secondary Education Institutions were created. A significant contribution has been made to the theory and practice of textbook creation. During 2018-2022, the Institute's researchers created 132 new textbooks for various levels of General Secondary Education.

The scientific potential of the institution (154 researchers, including 43 Doctors and 71 Candidates of Sciences, 6 Active Members and 3 Corresponding Members of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine) and the appropriate structure of the Institute make it possible to comprehensively cover and professionally solve current problems of theory and practice of this level of Education. The scientific heritage of the Institute for 2018-2022 was published in 6339 publications, including 39 monographs, 67 collections of scientific papers, 240 educational, methodological and practical manuals, 132 textbooks, 90 educational and training programs, 716 articles in professional publications.

Keywords: *Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, General Secondary Education, Scientific and Methodological Support.*

Дата публікації: 28 грудня 2022 р.